

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN MOTİVASYON DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ökkeş Alpaslan GENÇAY*
Selçuk GENÇAY**

ÖZET

Bu çalışmada Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin eğitim motivasyonları ve motivasyon sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yaşları 22.34 ± 2.1 olan 138 bayan ve erkek üniversite öğrencisine “Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği” uygulanmıştır. Bağımsız örnekler T testi sonuçlarına göre, bayan öğrencilerin olumsuz motivasyon düzeylerinde erkeklere nazaran istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir ($P \leq 0.05$). Sınıf değişkenine göre ise, sınıflar arasında dışsal motivasyon düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($P < 0.05$). Aynı zamanda, araştırma sonuçları, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin eğitim motivasyonlarının başlangıçta yüksek olduğu ancak, okuldaki sınıf düzeyleri arttıkça eğitim motivasyonlarının azaldığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, öğrenci motivasyonu, öğretmenlik mesleği.

ABSTRACT

The purpose of this study was to determine education motivations and motivation problems of School of Physical Education and Sports students with regard to their various variables. In this aim “Motivation Sources and Problems Questionnaire” applied to 138 female and male college students that their mean ages of 22.34 ± 2.1 years old. Independent T test results showed that there was a significant difference in amotivation levels of female students compared to males ($P \leq 0.05$). Compared to grades of the students with their motivation levels, there was a significant difference in grade and extrinsic motivation levels ($P < 0.05$). Results of the present study also showed that the students of School of Physical Education and Sports have educational motivation levels were high, but results also showed while they were in upper grades that their educational motivations were declined.

Keywords: Physical education, student motivation, teaching profession.

GİRİŞ

Eğitimde belirlenen amaçlara ulaşmak ve kaliteli eğitimin gerçekleşebilmesi için öğrencilerin öğrenme yönündeki istekliliği önem taşımaktadır (Selçuk, 1996). Öğrenme sürecinde, her öğrenci, öğrenme-öğretme sürecine istekli katılmak, öğrenmenin gerektirdiği ilkelere uymak, öğrenmesinde sorumluluk taşımak ve çalışmak zorundadır (Sünbül ve Kesici, 2003).

Öğrenme, güdülenmeyle çok yakından ilişkilidir. Çünkü güdü organizmayı belirli tepkilerde bulunmaya ve sonuç olarak bir şeyler öğrenmeye zorlamaktadır. Buna bağlı olarak da güdülenme öğrenme için gerekli ön şartlardan biri olmaktadır. Yeterince motive olamamış bir öğrenci, öğrenmeye

* Yrd. Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

** Yrd. Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

hazır hale gelmemiş demektir. Buna paralel olarak, kişiyi öğrenmeye sevk edecek önemli neden olmadıkça öğrenmeye karşı ilgi gelişmez (Selçuk, 1996).

Motivasyon öğrencinin öğrenme sonuçlarını etkileyen önemli bir faktör olarak görülmektedir (Chen, 2001). Kavramsal bir perspektiften açıklanmaya çalışıldığında motivasyon, Pintrich ve Schunk (1996) tarafından bir amaca yönelik aktiviteye teşvik edilme ve sürdürme süreci olarak tanımlanmaktadır. Güdülenme (motivasyon) yapılacak eylemin yönünü gücünü ve öncelik sırasını belirleyen organizmanın içinden ya da dışından kaynaklanan dürtülerin etkisiyle bireyin harekete geçmesidir (Koç, 1994).

Eğitim alanında, motivasyonla ilgili yapılan araştırmalar esas olarak öğretme/öğrenme sürecini kapsayan kişisel ve çevresel faktörlerin öğrencileri öğrenmeye ve başarmaya yönelik nasıl harekete geçireceği ve teşvik edeceği üzerine odaklanmaktadır (Chen, 2001).

Kişinin farklı nedenlerle bir eylemde bulunduğu görülür. Bu nedenlerin en temel yapılan eylemin zevkli, ilginç ve istekli olduğu içsel motivasyondur. Diğerleri ise, dışsal motivasyondur. Yapılan çalışmalar içsel motivasyonel nedenlerle oluşan eylemlerin dışsal nedenlerle yapılandan ayrıldığını göstermektedir (Deci ve Ryan, 1985; Grolnick, Deci ve Ryan, 1997). Bireyi bir iş veya eyleme yönelten güdülerden en önemlisi bireyin içinden gelen güdülerdir. Daha iyi güdülenme ve performans sağlamak için dışsal güdülenmenin içsel güdülenmeye dönüştürülmesi gerekmektedir (Doğan, 2005).

Öğrenciler dışsal motivasyonla öğrenme eylemini gerçekleştirirken isteksizlik, ilgisizlik ve direnç gösterebilirken, içsel motivasyon yaratıcı ve yüksek kalitede öğrenmeye yol açtığı için eğitimciler tarafından öğrenmenin önemli bir kaynağı olarak kabul edilmektedir (Ryan ve Stiller, 1991).

İnsanlarda içsel motivasyon, motivasyonun sadece tek biçimi olmamakla birlikte en yaygın ve önemli formudur (Ryan ve Deci, 2000a). Ancak, öğrenmenin teşvik edilmesinde daima içsel motivasyon yeterli olmayabilir. Benzer şekilde okullarda ilerleyen sınıflarda içsel motivasyonun giderek zayıfladığı da görülür. Bu nedenle öğrencide öğrenme eylemine yol açan dışsal motivasyon kaynaklarının da iyi bilinmesi gerekmektedir (Ryan ve Deci, 2000a).

İçsel motivasyon çok sayıda akademik deneyim ile ilişkilidir. İçsel motive olan öğrenciler kendi tatminleri için bir görevi sürdürebilirler (Naccarato, 1988). Bu tür motivasyonda öğrenme tek bir araç olmaktan daha ziyade zevk veren genel bir deneyime dönüşür. Öğrenim yaşamlarının başlarında içsel motivasyon yönünde cesaretlendirilen öğrenciler sonraki eğitimlerinde de içsel motivasyonu sürdürürler. Böylece başarı motivasyonu için temeller oluşturulmuş olur (Gottfried, 1983). Bunlara ek olarak içsel motivasyona sahip öğrenciler dışsal motive olmuş akranlarıyla göreceli olarak karmaşık bir vazifeyi daha iyi icra etme yeteneğine sahip olurlar. Örneğin eğitsel bir eylem için dışsal motivasyonla harekete geçen öğrenciler kavramsal bilgi gerektiren sınavlarda daha az başarı gösterirler (Gottfried, 1985).

Bireysel motivasyonun bir biçimi olarak öğrencilerin içsel motivasyon seviyeleri beden eğitimi ve sporda pozitif motive edilen davranışı belirlemede önemli olarak görülmektedir (Mitchell, 1996).

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Bir de harekette bulunma isteğinden yoksun olma durumu vardır ki bu da amotivasyon olarak adlandırılır. Amotive olduğu zaman kişinin davranışları isteksizdir. Amotivasyon bir aktivitenin anlamsızlaşmasıyla sonuçlanır (Ryan, 1995).

Kaynağı, etki alanı ve etki derecesi konusunda çeşitli tartışmalar yürütülürken, motivasyonun öğrenmede önemli bir yere sahip olduğu, ortak kabul gören bir görüş olarak ortaya çıkmaktadır. Yine öğrenme sürecindeki bazı sorunların kaynağının burada yattığı, başarı ve başarısızlıkların önemli bir oranının motivasyonla açıklanabileceği genel kabul görmektedir.

Türkiye’de öğretmen yetiştirme konusunda çeşitli sorunların yaşandığı araştırma sonuçlarıyla ortaya konulmuştur (Ünal, 1996). YÖK tarafından öğretmen yetiştirme sistemine yönelik olarak gerçekleştirilen bazı düzenlemelerde, mevcut sorunların giderilmesi, öğretmen niteliklerinin artırılması amaçlanmaktadır. Yapılan düzenlemeler, programlara öğrenci kabulünden, program içeriklerine kadar bir dizi düzenleme içermektedir (Acat ve Yenilmez, 2004). 2007 yılında uygulamaya konan öğretmenlik formasyonu programında, mevcut derslerden farklı olarak öğretmenin sınıf içi etkililiğini önemli ölçüde artıracak sınıf yönetimi, iletişim, motivasyon, öğrenme gibi konulara yer verildiği görülmektedir (YÖK, 2007).

Beden Eğitimi Öğretmeni yetiştirme konusunda ülkemizde yıllardır yapılan çalışmaların ve düzenlemelerin amaca ulaşması, büyük ölçüde Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerin isteklilik düzeylerine bağlı olarak şekillenecektir. Bu çalışmada, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerini motive eden ve motivasyon sorunu oluşturan faktörler çeşitli değişkenler açısından belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu amaçtan hareketle aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin genel eğitim motivasyonları ne durumdadır?
2. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin eğitim motivasyonları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin eğitim motivasyonları sınıflara göre değişmekte midir?
4. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin eğitim motivasyonları spor kulübünde faal olarak spor yapma durumlarına göre değişmekte midir?

YÖNTEM

Araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 1999). Genel tarama modelleri, çok sayıda elamanlardan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2003).

Örnekleme

Çalışma kapsamında 2006-2007 Eğitim-öğretim yılında, küme örnekleme yoluyla belirlenen Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören yaşları ortalama 22.35 ± 2.15 olan ve 64'ü bayan, 75'i erkek olmak üzere toplam 139 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Anket Soruları

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde, öğrencilerin yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, halen bir spor kulübünde spor yapma gibi demografik bilgilerini içeren sorular, ikinci bölümünde ise toplam 24 sorudan oluşan “Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekte yeni bir ifade geliştirilmemiş sadece öğretmen ifadesi, beden eğitimi öğretmeni ifadesi ile değiştirilmiştir. Anketler öğrencilere üniversitenin dersliklerinde uygulanmış, öğrencilerden ankete gönüllü olarak katılmaları istenmiş, 144 öğrenciden 139'u ankete gönüllü olarak katılmıştır. Anket uygulamadan önce öğrencilere anketin doldurulması ile ilgili araştırmacılar tarafından açıklayıcı bilgi verilmiştir. Anketin yanıtlanması toplam 15 dakika süre almıştır.

Güdülenme (Motivasyon) Kaynakları ve Sorunları Ölçeği (GKS)

Acat ve Köşgeroğlu (2006) tarafından hazırlanan 24 sorudan oluşan ölçek 400 üniversite öğrencisine uygulanmış ve ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach'ın alfa katsayısı) katsayısı 0.82 olarak bildirilmiştir. Buna ilaveten benzer ölçek Acat ve Yenilmez (2004) tarafından 913 Eğitim Fakültesi öğrencisine uygulanmış ve ölçeğin cronbach alphası 0.92 belirlenmiş, bizim araştırmamızda 0.83 olarak belirlenmiştir. Ölçek güvenilirliğinin değerlendirmesinde Nunnally (1978) tarafından bildirilen cronbach alfa ölçütü olarak en düşük 0.7 alındığında ölçek güvenilirliğinin yeterli olduğu anlaşılmıştır. Ölçek orijinalinde 3 alt boyuttur ve “içsel güdülenme” alt ölçeği 11 madde, “olumsuz güdülenme” alt ölçeği 8 madde ve “dışsal güdülenme” alt ölçeği 5 madde içermektedir. Ölçekteki “1., 2., 3., 4., 6., 7., 8., 9., 10., 23. ve 24. maddeler “içsel güdülenme”, “13., 14., 15., 17. ve 20. maddeler “dışsal güdülenme”, “5., 11., 12., 16., 18., 19., 21. ve 22. maddeler “olumsuz güdülenme” yi ifade etmektedir.

Yanıtlama

Katılanlardan okuduğu anlatımın; eğitimi sırasında kendisi için ortaya çıkma durumunu “Hiç katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtmesi istendi.

Puanlama

İçsel ve dışsal güdülenme alt ölçeklerini oluşturan maddelerde “Hiç katılmıyorum” yanıtına 1, “Katılmıyorum” yanıtına 2, “Kararsızım” yanıtına 3, “Katılıyorum” yanıtına 4, “Kesinlikle katılıyorum” yanıtına 5 puan verildi. Olumsuz güdülenme alt ölçeğini oluşturan maddelerde “Hiç katılmıyorum”

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

yanıtına 5, “Katılmıyorum” yanıtına 4, “Kararsızım” yanıtına 3, “Katılıyorum” yanıtına 2, “Kesinlikle katılıyorum” yanıtına 1 puan verildi.

Veri Analizi

Anket sonucunda elde edilen veriler, SPSS 13 paket programı kullanılarak analiz edildi. Verilerin analizi için, aritmetik ortalama, standart sapma ve yüzdesel oranları hesaplanarak, cinsiyet, sınıf, spor kulübünde faal olarak spor yapma durumlarına göre, ölçeğin orijinalinde belirtilen faktörler arasında anlamlı farkların oluşup oluşmadığı Bağımsız Örnekler T Testi ile karşılaştırıldı ve istatistiksel anlamlılığın belirlenmesinde alfa (α) yanılma düzeyi $P \leq 0.05$ olarak alındı.

BULGULAR VE YORUMLAR

BESYO, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin aldıkları eğitime ilişkin motivasyon kaynakları ve sorunları ile ilgili olarak sorulan 24 soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin GKS Ölçeği Ortalamaları (X, SP)

Maddeler	Genel		Bayan		Erkek	
	X	SP	X	SP	X	SP
14.Çalıştığım materyalin çekici olması ve ilgi çekmesi önemlidir.	4.46	0.93	4.39	1.13	4.53	0.72
13.Beden eğitimi öğretmenliği mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmede işini severek yapan ve beni motive edebilecek bir kişi ile çalışmam istekliliğimi artırır.	4.46	0.93	4.51	0.95	4.41	0.91
2.Beden eğitimi öğretmenliği mesleği ile ilgili bilgileri öğrenmeyi içtenlikle isteyerek yapıyorum.	4.45	0.97	4.53	0.97	4.38	0.97
15.Birlikte eğitim aldığım grubun istekliliği beni etkiler.	4.4	0.97	4.39	1.1	4.41	0.85
1.Beden eğitimi öğretmenliği mesleğini ilgi duyduğum için seçtim.	4.37	1	4.34	1.05	4.4	0.97
17.Beklentilerim doğrultusunda gerçekleşecek bir eğitim-öğretim süreci öğrenme konusundaki istekliliğimi artırır.	4.33	0.93	4.46	0.83	4.22	1
6.Aldığım eğitim daha çok insana ulaşmamı sağlayacak.	4.3	0.98	4.37	1	4.24	0.97
9.Beden eğitimi öğretmenliği mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenirsem, kendimi ve ailemi mutlu edeceğim.	4.21	1	4.34	0.99	4.1	1
20.Öğrendiğim bilgi ve becerileri kullanacağımı bilmek beni daha da motive ediyor.	4.18	0.95	4.34	0.89	4.05	0.98
23.Beden eğitimi öğretmenliği eğitimi almamın benim yaşam kalitemi artıracığına inanıyorum.	4.1	0.99	4.2	1.02	4.01	0.96

Ökkeş Alpaslan GENÇAY – Selçuk GENÇAY

24.Gelecekte Beden eğitimi öğretmenliği mesleğinin vazgeçilmez bir meslek olarak yerini alacağına inanıyorum.	4.07	1.04	4.25	1.08	3.92	0.98
7.Aldığım öğretmenlik eğitimi sayesinde ilgi alanlarıma ilişkin yazılı kaynaklara çok daha kolay ulaşacağım.	4.06	1.03	4.14	1.08	4	0.98
10.Beden eğitimi öğretmenliği mesleği ile ilgili kazandığım beceriler arkadaşlarım arasında bana saygınlık kazandırıyor.	4.05	0.99	4.18	0.97	3.94	1.01
8.Beden eğitimi öğretmenliği mesleği kariyerim açısından yükselmemi sağlayacak.	4	1.07	4.12	1.13	3.9	1.01
4.Beden eğitimi öğretmenliği mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenirsem kendimi bulmuş olacağım.	3.98	1.12	3.95	1.17	4.01	1.09
16.Beden eğitimi öğretmenliği mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmeye karşı bir dirence sahip olduğumu ve bunu hiçbir zaman tam olarak öğrenemeyeceğimi düşünüyorum.	3.85	1.21	4.1	1.1	3.64	1.26
12.Beden eğitimi öğretmenliği mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenemiyorum çünkü bunları öğrenmeye çabalarken gerginleşiyorum ve unutkanlaşıyorum.	3.81	1.16	3.85	1.25	3.77	1.08
5.Beden eğitimi öğretmenliği mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmek bir yetenek ve deneyim işidir. Ancak bunun bende çok sınırlı olduğunu düşünüyorum.	3.72	1.26	3.93	1.11	3.54	1.35
21.Benimki öğrenmek değil sadece bazı şeyleri ezberlemek.	3.72	1.33	4.01	1.21	3.48	1.39
3.Beden eğitimi öğretmenliği mesleği toplumda kabul görmemi sağlayacak.	3.67	1.23	3.59	1.2	3.74	1.26
18.Okulda öğrenmem gerekenler konusunda benden beklenenler çok yüksek, bu durum beni olumsuz yönde etkiliyor.	3.43	1.22	3.56	1.23	3.33	1.21
19.Hata yapma korkusu öğrenmemi olumsuz etkiliyor.	3.29	1.29	3.18	1.41	3.38	1.19
11.Beden eğitimi öğretmenliği mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenemeyişimin nedeni yeterli çaba göstermememdir.	3.27	1.32	3.42	1.36	3.14	1.29
22.İletişim kurduğum insanların yarattığı baskı öğrenmemi etkiliyor.	3.18	1.26	3.35	1.32	3.04	1.2

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Motivasyon Kaynakları ve Sorunları

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin aldıkları eğitime ilişkin motivasyon kaynakları ve sorunları ile ilgili olarak sorulan 23 soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalamaları, standart sapmaları Tablo 1’de verilmiştir.

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Tablo 1’de görüldüğü gibi en yüksek ortalamaya sahip maddeler 14. madde “çalıştığım materyalin çekici olması ve ilgi çekmesi önemlidir” (X = 4.46), 13. madde “beden eğitimi öğretmenliği mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmede işini severek yapan ve beni motive edebilecek bir kişi ile çalışmam istekliliğimi artırır” ve 15. madde “birlikte eğitim aldığım grubun istekliliği beni etkiler” (X = 4.4) şeklinde ifade edilen öğrenme çevresi (dışsal) ile ilgili maddeler olmuştur.

Bunu takip eden en yüksek ortalamaya sahip maddeler ise, öğrenme motivasyonu ilgili 2. madde “beden eğitimi öğretmenliği mesleği ile ilgili bilgileri öğrenmeyi içtenlikle isteyerek yapıyorum” (X = 4.45) ve “beden eğitimi öğretmenliği mesleğini ilgi duyduğum için seçtim” şeklinde ifade edilen 1. maddedir (X = 4.37). Yine Tablo 1 incelendiğinde, öğrenme motivasyonu (içsel) ile ilgili maddelerin en yüksek ortalamalara sahip olan maddeler olduğu görülmektedir (sırasıyla, 6, 9, 20, 23, 24, 7, 10, 8, 4).

Geriye kalan ve motivasyonu olumsuz yönde etkileyeceği düşünülen faktörlerin sorgulandığı maddelere bakıldığında; motivasyonda sorun oluşturan faktörleri (amotivasyon) içeren “16., 12., 5., 21., 18., 19., 11. ve 22. maddelerin, neredeyse tamamının hem öğrenme çevresi hem de öğrenme motivasyonu ile ilgili maddelerin altında ortalamaya sahip olduğu ve Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin motivasyonları açısından yüksek değerlerde olsa da (sırasıyla, X = 3.85; 3.81; 3.72; 3.72; 3.43; 3.29; 3.27) önemli bir sorun oluşturmadıkları görülmektedir. Bunların arasında en düşük ortalamaya sahip madde, “iletişim kurduğum insanların yarattığı baskı öğrenmemi etkiliyor” maddesi (X = 3.18) olmuştur.

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Motivasyon Kaynakları ve Sorunlarının Cinsiyetlerine Göre Farklaşma Durumları

Tablo 2. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Cinsiyetleri İle GKS Ölçeğindeki Faktörlerinin Karşılaştırılması

Maddeler	Cinsiyet	t	df	P	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Dışsal Motivasyon Toplam Puan	Erkek	-0.792	137	.43	75	21.64	3.11
	Bayan				64	22.1	3.87
İçsel Motivasyon Toplam Puan	Erkek	-	137	.27	75	44.68	6.89
	Bayan	1.095			64	46.04	7.82
Motivasyonsuzluk (Amotiv) Toplam Puan	Erkek	-	137	.05*	75	27.34	6.07
	Bayan	1.949			64	29.45	6.66

*P≤0.05

Öğrencilerin cinsiyetleri ile GKS ölçeğindeki faktörler bağımsız örnekler T test ile karşılaştırıldığında “motivasyonsuzluk (amotiv)” faktöründe istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir. Bağımsız örnekler T testi sonucuna göre bayan öğrencilerin “motivasyonsuzluk” faktörü ortalamaları erkek öğrencilere nazaran daha yüksek bulunmuştur (bkz Tablo 2).

Tablo 3. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sınıf Düzeyleri İle GKS Ölçeğindeki Faktörlerinin Karşılaştırılması

Maddeler	Sınıfları	t	df	P	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Dışsal Motivasyon Toplam Puan	1. sınıf	1.995	69	.05*	43	22.86	2.28
	4. sınıf				28	21.6	2.99
İçsel Motivasyon Toplam Puan	1. sınıf	1.417	69	.16	43	47.09	5.67
	4. sınıf				28	44.6	9.12
Motivasyonsuzluk (Amotiv) Toplam Puan	1. sınıf	.26	69	.79	43	29.06	5.79
	4. sınıf				28	28.67	6.76

*P≤0.05

Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile GKS ölçeğindeki faktörler bağımsız örnekler T test ile karşılaştırıldığında “dışsal motivasyon” faktöründe istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir. Bağımsız örnekler T testi sonucuna göre 1.sınıf öğrencilerinin “dışsal motivasyon” faktörü ortalamaları 4.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek seviyede bulunmuştur (bkz Tablo 3).

Tablo 4. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Bir Spor Kulübüne Üye Olma Durumları ile GKS Ölçeğindeki Faktörlerinin Karşılaştırılması

	Spor Kulübüne Üyelikleri	t	df	P	n	Aritmetik ortalama	Standart sapma
Dışsal Motivasyon Toplam Puan	Üye	.956	137	.341	58	22.18	3.42
	Üye değil				81	21.61	3.51
İçsel Motivasyon Toplam Puan	Üye	2.534	137	.01*	58	47.13	6.63
	Üye değil				81	44	7.57
Motivasyonsuzluk (Amotiv) Toplam Puan	Üye	-.410	137	.68	58	28.05	6.05
	Üye değil				81	28.5	6.69

*P<0.05

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Öğrencilerin spor kulübü üyelikleri ile GKS ölçeğindeki faktörler bağımsız örnekler T test ile karşılaştırıldığında “içsel motivasyon” faktöründe istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir. Bağımsız örnekler T testi sonucuna göre spor kulübüne üye olan öğrencilerin “içsel motivasyon” faktörü ortalamaları üye olmayan öğrencilere göre daha yüksek seviyede bulunmuştur (bkz Tablo 4).

TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Bu çalışmada, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerini motive eden ve motivasyon sorunu oluşturan faktörler çeşitli değişkenler açısından belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu amaçla Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören yaşları ortalama 22.34 ± 2.1 olan ve 64'ü bayan, 75'i erkek toplam 139 öğrenciye “Güdülenme (Motivasyon) Kaynakları ve Sorunları Ölçeği” uygulanmıştır. Ölçek soruları yapılan iç tutarlılık testi ile incelenmiş ve iç tutarlılığının orijinali ile benzer düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada incelenen Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri eğitim fakültelerinden farklı olarak merkezi sınavdan aldıkları ÖSS Puanlarının yanı sıra sportif özel yetenek sınavına girmektedirler. Nitekim “Beden eğitimi öğretmenliği mesleğini ilgi duyduğum için seçtim” ifadesinin aritmetik ortalaması da bunu destekler niteliktedir ($X=4.37$). Acet ve Yenilmez (2004) tarafından eğitim fakültesi öğrencilerinde “Öğretmenlik mesleğini ilgi duyduğum için seçtim” ifadesinin ortalaması ($X=3.73$) bulunmuştur. Bu yönüyle düşünüldüğünde öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda çoğunlukla mecburiyetten değil, kendi istekleriyle öğrenim gördükleri söylenebilir (bkz Tablo 1).

Çalışmamızda, 1. sınıfların 4. sınıftaki öğrencilere nazaran dışsal motivasyon ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (bkz Tablo 3; $P<0.05$). Bu sonuçlara göre Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin öğrenimlerine, daha istekli olarak başladıkları anlaşılmaktadır. Ancak, 1. sınıfta yüksek dışsal motivasyonla ilgili maddelerin ortalamalarının ilerleyen sınıflarda azaldığı ve 4. sınıfta içsel ve dışsal motivasyonla ilgili ortalamaların en düşük seviyede olduğu görülmektedir (bkz Tablo 3). Bu durum farklı etkenlere bağlanabilir; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan öğretmen atamaları, mezun olan öğretmen adaylarının KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı)'den almış oldukları puanlar dikkate alınarak yapılmaktadır. KPSS'de başarılı olamama kaygısının öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını olumsuz etkilediği söylenebilir.

Öğrencilerin cinsiyet bağımsız değişkeni ile “Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği”ni oluşturan 3 faktörden aldıkları puanların ortalamaları arasında farklılık olduğu, bayan öğrencilerin üç faktördeki ortalamalarının erkek öğrencilerden yüksek değerlerde olduğu belirlenmiş (bkz. Tablo 2), olumsuz güdülenme faktöründeki farklılık ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (bkz. Tablo 4). Bayan öğrencilerin olumsuz motivasyonlarının erkeklerden yüksek olmasının mezun olduktan sonra mesleki kariyerleri ile ilgili kaygılarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bayanların erkeklere oranla öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyonlarının daha yüksek olduğu, bunun yanı sıra, “Beden eğitimi öğretmenliği mesleğini ilgi duyduğum için seçtim” ifadesinde bayanların erkeklere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Acat ve Yenilmez (2004) yaptıkları araştırmada, Eğitim Fakültesi okuyan öğrencilerde aynı soruya verilen cevabın ortalamasını bayanlarda daha yüksek bulmuştur. Buna göre, bayan öğrencilerde okulu isteyerek seçmenin içsel motivasyonunun bir unsuru olduğu söylenebilir.

Yapılan araştırmalar bayan öğrencilerin, erkek öğrencilerle karşılaştırıldığında daha fazla dışsal motivasyonel oryantasyon sergilediğini (Boggiano ve Barrett, 1992; Boggiano, Main, ve Katz, 1991) ve Vallerand et al. (1992) bunun temelinde bayan öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla kendini gerçekleştirme motivasyonu profiline sahip olduklarının yattığını belirtmektedir. Bunun yanı sıra bayan öğrencilerin erkeklerden daha fazla içsel yada dışsal motivasyona sahip oldukları ile ilgili görüşlerin daha fazla araştırma ile desteklenmesi gerektiği görüşü de bildirilmektedir (Cokley, Bernard, Cunningham, ve Motoike, 2001).

Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre motivasyon kaynakları ve sorunlarında anlamlı bir farklılaşma belirlenmemiştir. Buna göre Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sosyo-ekonomik özelliğinin motivasyon kaynakları ve sorunlarını farklılaştırmadığı söylenebilir.

Halen spor yapan ve bir spor kulübüne üye olan öğrencilerle, sadece okulda sporla ilgilenen ve spor kulübü üyesi olmayan öğrencilerin eğitim motivasyonlarında bazı farklılıklar belirlenmiştir. Bu farklılıklar incelendiğinde (bkz Tablo 4), öncelikle içsel motivasyonu oluşturan ve dışsal motivasyonu oluşturan faktörlerin ortalamalarının spor kulübüne üye olmayan öğrencilere nazaran yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir. İçsel motivasyondaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($P < 0.05$). Bu doğrultuda ortaya çıkan sonuç dikkat çekici bir durum oluşturmakta ve spor pratiğiyle ilgilenen öğrencilerin spor da karşılaştıkları bir çok durumun nedenlerini ve sonuçlarını yorumlama, kavrama arzusundan kaynaklanan içsel motivasyonu oluşturan temel öğelerden merak duygusunu öğrenme isteğine dönüştürdükleri söylenebilir.

Öğrencilerin tamamının içsel ve dışsal motivasyon düzeyleri incelendiğinde dışsal motivasyon ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 1). Araştırmacılar, değişik biçimlerdeki dışsal ödüllerin (extrinsic rewards) bireyleri yüksek başarı davranışlarını göstermeye motive edebileceğini belirtmektedir (Cameron ve Pierce, 1996; Ryan ve Deci, 1996, 2000b). Bunun yanı sıra, dışsal ödüllerin içsel motivasyon üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Ryan ve Deci, 1996, 2000b).

Motivasyon üzerine yapılmış birçok araştırmada, hem ödüllerin hem de içsel motivatörlerin başarı için öncelikli motivasyonu üretebildiği gösterilmesine rağmen, içsel motivatörlerin başarı alanında, örneğin öğrenmede daha güçlü ve daha sürekli motivasyon olduğu belirtilmektedir (Xiang, Chen, ve Bruene, 2005). Ryan ve Stiller (1991) öğrencinin öğrenim istekliliği açısından içsel motivasyonun yüksek olması gerektiğini belirtmiştir. Çünkü içsel motivasyon

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

yaratıcı ve yüksek kalitede öğrenmeye yol açmaktadır. Öğrencilerin eğitim motivasyonlarının artırılmasında onları motive edecek dışsal motivasyon kaynaklarının da iyi bilinmesi ve Doğan (2005)'a göre, bu dışsal kaynakların içsel motivasyona dönüştürülebilmesi önem taşımaktadır. İçsel motivatörler sıklıkla pozitif psikolojiksel dürtüler sağlar örneğin, merak, hoşlanma ve memnuniyet duygusu, aynı zamanda insanları başarmaya motive edebilir (Xiang, Chen, ve Bruene, 2005).

Lin ve McKeachie (1999) dışsal motivasyon ve içsel motivasyonun eğitim üzerindeki etkisi konusunda yaptıkları çalışmada, orta seviyede dışsal motivasyonun yüksek seviyedekinden daha iyi olduğunu ve orta seviyede dışsal motivasyona ve yüksek seviyede içsel motivasyona sahip olan öğrencilerin, düşük veya yüksek seviyedeki dışsal motivasyona sahip olanlardan akademik başarılarının daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir.

Sonuç olarak, özel yetenek sınavıyla okula giren Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin başlangıçta sahip oldukları yüksek içsel ve dışsal motivasyonun ilerleyen yıllarda azalmakta olduğu belirlenmiştir.

Cinsiyet açısından elde edilen en önemli sonuç ise, bayan öğrencilerin erkeklere oranla yüksek düzeyde içsel ve dışsal motivasyona sahip olmalarıdır. Bu durum, Acat ve Yenilmez (2004)'in bulgularıyla paralellik arz etmektedir. Bayanların okullaşma ve eğitim motivasyonlarının erkeklere nazaran daha yüksek olmasının arkasında, kendi gelecekleri ile ilgili meslek/kariyer sahibi olma endişesinin rol oynadığı kanaatindeyiz.

Beden Eğitimi Öğretmeninin eğitiminde, öğrencilerin içsel motivasyonunu destekleyici çalışmaların üst sınıflardaki öğrenciler için önem arz ettiği ve okul eğitimlerinde içsel motivasyonlarının yüksek, dışsal motivasyonlarının ise orta seviyede olması gerektiği ve bu dengenin eğitim motivasyonlarını yeterli düzeyde sağlayacağını, bunun yanı sıra, içsel motivasyonlarını artırıcı çalışmaların geliştirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Öğrencilerin içsel motivasyonlarının sınıf düzeyleri arttıkça azalmasının altında yatan etkenlerin ayrıca bir araştırma konusu olarak incelenebileceğini önermekteyiz. Hali hazırdaki araştırma ile elde edilen sonuçlardan hareketle, Beden Eğitimi Öğretmeni yetiştirme çalışmalarına ve bu konuda yapılacak araştırmalara yönelik olarak şu öneriler sıralanabilir:

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokuluna devam eden erkek öğrencilerin düşük içsel motivasyon seviyelerine neden olan faktörler belirlenerek, bunu giderici önlemler alınmalıdır.

Bunun yanı sıra, eğitim sürecinde öğrencilerin istekliliğini artırıcı öğrenme ortamı oluşturulmasına daha fazla önem verilmeli, bu amaçla spor faaliyetlerinde stajyer eğitmen, hakem, antrenör olarak görev alma gibi meslekleri ile ilgili uygulama yapmalarının eğitim motivasyonlarının istenilen düzeyde korunmasına katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz.

Yapılan bu araştırmanın bazı sınırlılıkları mevcuttur. Araştırma sadece bir Yüksekokulun öğrencileri üzerinde yapılmıştır, çalışmaya katılan deneklerin sayısı kısıtlıdır, araştırmanın alanda ilk kez yapılması nedeniyle, elde edilen sonuçlar diğer alanlarda yapılan araştırma sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Elde

edilen bulguların yapılacak diğer araştırmalarla desteklenmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

- Acat, M. B., & Yenilmez, K. (2004). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeyleri. *Manas Sosyal Bilimler Dergisi*, 12.
- Acat, M. B., & Köşgeroğlu, N. (2006). Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7, 204-210.
- Boggiano, A. K., & Barrett, M. (1992). Gender differences in depression in children as a function of motivational orientation. *Sex Roles*, 26, 11- 17.
- Boggiano, A. K., Main, D. S., & Katz, P. (1991). Mastery motivation in boys and girls: The role of intrinsic versus extrinsic motivation. *Sex Roles*, 25, 511-519.
- Cameron, J., & Pierce, W. D. (1996). The debate about rewards and intrinsic motivation: Protests and accusations do not alter the results. *Review of Educational Research*, 66, 39-51.
- Chen, A. (2001). A theoretical conceptualization for motivation research in physical education: An integrated perspective. *Quest*, 2, 35-58.
- Cokley, K. O., Bernard, N., Cunningham, D., & Motoike, J. (2001). A Psychometric Investigation of the Academic Motivation Scale Using a United States Sample. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 34, 109-119.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Publishing Co.
- Doğan, O. (2005). *Spor Psikolojisi* (2. Baskı). Adana: Nobel Kitabevi, s. 70.
- Gottfried, A. (1983). Intrinsic motivation in young children. *Young Children*, 39, 64-73.
- Gottfried, A. (1985). Academic intrinsic motivation in elementary and junior high students. *Journal of Educational Psychology*, 77, 631-645.
- Grolnick, W. S., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1997). Internalization within the family: The self-determination theory perspective. In J. E. Grusec & L. Kuczynski (Eds.), *Parenting and children's internalization of values: A handbook of contemporary theory* (pp. 135-161). New York: Wiley.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (12. Baskı), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Koç, Ş. (1994). *Spor Psikolojisine Giriş*. İzmir: Saray Medikal Yayıncılık.
- Lin, Yi-Guang, & McKeachie, W. J. (1999, August 20-24). *College Student Intrinsic and/or Extrinsic Motivation and Learning*. Presented at the The Annual Conference of the American Psychological Association, 107th, Boston, MA.
- Mitchell, S.A. (1996). Relationships between perceived learning environment and intrinsic motivation in middle school physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 15, 368-383.

**Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon
Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi**

Naccarato, R. W. (1988). *Assessing Learning Motivation: A Consumer's Guide* (Northwest Regional Educational Lab., Portland, OR. No. ED297027). Office of Educational Research and Improvement (ED), Washington, DC.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.

Pintrich, P. R., & Schunk, D. H. (1996). *Motivation in education: Theory, research and applications*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Ryan, R. M., & Stiller, J. (1991). The social contexts of internalization: Parent and teacher influences on autonomy, motivation and learning. In P.R. Pintrich & M.L. Maehr (Eds.), *Advances in motivation and achievement: Vol. 7. Goals and self-regulatory processes* (pp. 115-149). Greenwich, CT: JAI Press.

Ryan, R. M. (1995). Psychological needs and the facilitation of integrative processes. *Journal of Personality*, 63, 397-427.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000a). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54-67.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000b). When rewards compete with nature: The undermining of intrinsic motivation and self-regulation. In C. Sansone & J.M. Harackiewicz (Eds.), *Intrinsic and extrinsic motivation: The search for optimal motivation and performance* (pp. 13-54). San Diego: Academic Press.

Sünbül, A. N., & Kesici, Ş. (2003). *Öğretmenlerin Psikolojik İhtiyaçları, Öğrencileri Motive ve Kontrol Etme Düzeyleri*. Selçuk Üniversitesi Araştırma Fonu, Proje No: 2002-236, Konya.

Selçuk, Z. (1996). *Eğitim Psikolojisi* (4. Baskı). Ankara: Atlas Kitabevi.

Ünal, S. (1996). *Öğretmen Yetiştirmede Kalite İçin Bir Yaklaşım*. Presented at the Öğretmenlik Meslek Derslerini Değerlendirme Sempozyumu 96, Ankara: Mesleki ve Teknik Açıköğretim Okulu Matbaası.

Xiang, P., Chen, A., & Bruene, A. (2005). Interactive Impact of Intrinsic Motivators and Extrinsic Rewards on Behavior and Motivation Outcomes. *Journal of Teaching in Physical Education*, 24, 179-197.

Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., Briere, N. M., Senecal, C., & Vallieres, E. F. (1992). The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and Psychological Measurement*, 52, 1003-1017.

Yüksek Öğretim Kurumu Başkanlığı (YÖK). (2007). *Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi*. Retrieved February 12, 2007 from http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/beden_egitimi_spor_ogretmenligi_lisans.doc.